

дини як цілісність її світогляду. Відтак неупередженість у здійсненні професійної діяльності людини закладається перш за все у системі її світоглядних принципів, формування яких становить одне із завдань вищої освіти.

4. Розвиток критичного мислення, нестандартного осмислення ситуації.

Незважаючи на те, що навчальна дисципліна «Професійна етика юриста» безпосередньо не призначена для формування у студентів комплексу знань щодо практичних проблем правового регулювання, знання окремих її питань можуть стати помічними при застосуванні положень нормативних актів у зміст яких включено моральні поняття.

О. М. Дуфенюк, канд. юрид. наук,
Львівський державний університет
внутрішніх справ

СХОЛІЇ ОСНОВНИХ КОМПОНЕНТІВ СТЕМИ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОНЦІВ

Реалії сучасних державних, політико-правових та суспільних трансформацій породжують інтенцію до новітнього етапу обговорення та осмислення питань професійного становлення особи правоохоронця. Практики констатують, що сьогодні у правоохоронних структурах не вистачає фахівців, які б могли професійно виконувати обов'язки, витримуючи існуючі колосальні навантаження, а підготовка кадрів — це справа не одного дня [1. с. 3]. З огляду на те, що система правоохоронних органів України є суб'єктом активних перетворень у контексті сучасних тенденцій європейського цивілізаційного розвитку, перелік проблемних тем, які є особливо актуальними в умовах сьогодення, можна доповнити питанням професіоналізації правоохоронців. Значне омолодження кадрового ресурсу, відсутність оптимальних матеріально-технічних та морально-психологічних умов адаптації молодих спеціалістів у практичних органах, недостатньо розвинутий менеджмент у правоохоронній системі, недосконале нормативно-правове забезпечення правоохоронної діяльності, втрата довіри населення до захисників правопорядку негативно впливають на механізм формування правоохоронців-професіоналів. Через де-

фіцит висококваліфікованого персоналу руйнується фундамент результативного та ефективного функціонування, правоохоронних органів, уповільнюється впровадження прогресивних реформ, ускладнюється механізм захисту прав та свобод людини, виникає загроза національним інтересам та безпеці.

Аналізу окремих аспектів феномена професіоналізму правоохоронця присвячено праці О. Бандурки, Л. Гончаренка, Я. Кондратьєва, Ю. Кравченка, В. Лапшиної, Н. Матюхіної, О. Музичука, С. Петкова, Л. Терещенка, А. Токарської, І. Шопіної, М. Штанг-рета, О. Ярмиша та ін. Втім, на даний час не існує достатніх підстав вважати окреслену проблему належно дослідженою. Метою репрезентованої наукової розвідки є комплексна дескрипція термінологічного фонду системи професіоналізації сучасного правоохоронця.

Передусім важливо відмітити, що терміносистема, до якої доводиться апелювати в ході дослідження, видається не достатньо розробленою у науковій літературі, тому виникає необхідність чіткого формулювання визначення понять «правоохоронець-професіонал». «професіоналізація правоохоронця» та «система професіоналізації правоохоронця».

Першопричиною недосконалості національної правничої термінології С. Головатий. Ю. Зайцев, І. Усенко вважають те, що Україна впродовж багатьох віків не мала реальної власної державності. Значних втрат вітчизняній юридичній терміносистемі завдано багаторічним домінуванням іноземних мов у всіх сферах суспільного життя, а єдиної державної політики у справі термінотворення, як органічного елемента законотворчої політики, за словами зазначених учених, сьогодні взагалі не існує [2, с. 88—89]. Професійної допомоги фахівців-юристів у галузі юридичної термінології потребує і парламент країни [3, с. 105]. Цю відповідальну та трудомістку наукову працю О. Скакун пропонує сконцентрувати в науковому центрі з юридичної термінології, створеному при Академії правових наук України і здійснювати на основі ретельно розробленої концепції узгодження термінології законодавства України з міжнародним правом. Крім того, терміни, що є вживаними в усіх законах, не повинні залишатися довільною сукупністю, розкиданою між ними, їх потрібно систематизувати в одному документі, наприклад. у Законі про юридичні терміни [3, с. 105].

Отже, доречним є висновок про те, що вироблення стрункої та уніфікованої системи правничих понять та термінів являє собою не просто наукове дослідження, а, навпаки, є необхідною умовою

й одним із пріоритетних напрямків правової реформи, оскільки тільки така система може забезпечити одностайне тлумачення правових приписів, а відтак одностайне та правильне застосування кожної правової норми [2, с. 94].

У 1998 р. до захисту була подана дисертаційна робота Л. Гончаренка, у якій частково розкриваюся ці поняття, зокрема запропоновано визначення «військовий професіонал» та «система професіоналізації військової діяльності». Військовий професіонал, на думку вказаного вченого, це суб'єкт військово-професійної діяльності, який володіє: високим рівнем професійної підготовки, має певний ступінь свободи і спроможний брати на себе професійну та моральну відповідальність за результати своєї діяльності, а системи професіоналізації військової діяльності визначається як сукупність взаємопов'язаних і взаємообґрунтованих соціальних інститутів, що забезпечує виявлення здібностей людини, надання їй допомоги при виборі професії, формування і раціональне використання її професійного досвіду [4, с. 7]. Існує й таке визначення: «професіонал» — це людина, яка своєю професією перетворила в кредо свого життя, а компоненти системи цього терміну носять політичний, морально-етичний та психолого-педагогічний характер, а також охоплюють ерудицію, творчість, справедливість, принциповість та сумлінність [5, с. 20]. Поняття, компоненти, функції професіоналізму посадових осіб Державної митної служби України докладно досліджував О. Корольов. Зокрема дослідник розглядав цей феномен у двох аспектах: як інтегровану якість, властивість особистості посадової особи та як наслідок службової діяльності, поведінки та спілкування [6, с. 20]. Отже, видається доцільним удосконалити та уточнити цей категоріальний апарат із проекцією на правоохоронну систему України.

Правоохоронець-професіонал — це професійно компетентний працівник правоохоронного органу, який досконало володіє професійно важливими якостями та павичками, здатний оперативно та продуктивно виконувати функціональні обов'язки, може витримувати значне фізичне та психологічне навантаження, систематично працює над всебічним розвитком та самовдосконаленням і характеризується високим рівнем правосвідомості та правової культури.

Поняття професіоналізації варто розглядати у двох аспектах: теоретичному і практичному. *Теорія професіоналізації правоохоронця* — це система теоретичних положень, принципів, критеріїв професійного відбору та комплектування правоохоронних органів, дій з організації професійної підготовки, механізму профе-

сійної адаптації та професійної діяльності, спрямованих на формування правоохоронця-професіонала.

Практика професіоналізації правоохоронця — це науково обґрунтований, системний, цілеспрямований процес професійного відбору, професійної підготовки, комплектування правоохоронних органів, професійної адаптації та професійної діяльності, метою та результатом якого є формування правоохоронця-професіонала.

Систему професіоналізації правоохоронця утворюють такі елементи:

- принципи професіоналізації (це основні засади, на яких ґрунтується процес професіоналізації правоохоронця, наприклад, принципи гуманізму, законності, об'єктивності, системності, систематичності тощо);
- об'єкти професіоналізації (це особи, які поставили перед собою мету стати правоохоронцем-професіоналами, наприклад, курсанти, особовий склад правоохоронних органів);
- суб'єкти професіоналізації (це особи, які здійснюють цілеспрямований вплив на об'єкти професіоналізації з метою навчання та виховання майбутнього правоохоронця-професіонала, наприклад, викладачі відомчих навчальних закладів, наставники, керівники практичних підрозділів);
- теорія та практика професіоналізації.

На зміцнення кадрового потенціалу державної служби органів виконавчої влади, зокрема правоохоронних органів негативно впливає недооцінка морально-етичного чинника при прийомі на службу і особливо при висуванні на керівні посади [7, с. 66]. Етичні якості державного службовця досі залишаються другорядними в моделі іміджу, що свідчить про те, що у власному уявленні головним є не сприйняття їх як цілісної особистості, а те, як вони виконують функції професіонала-управлінця, що було притаманним адміністративно-командній системі і продовжує домінувати сьогодні [8, с. 336]. Проте вчені констатують, що сьогодні істотно підвищується значення духовно-інтелектуальних, психологічно-вольових і, що найголовніше, моральних якостей суб'єктів правоохоронної діяльності: «Сучасні умови розвитку державного будівництва є принципово новим етапом в усвідомленні моральних засад діяльності органів внутрішніх справ, які зумовлені гуманізацією чинного законодавства, підвищенням інтересу до людської особистості визначенням її надзвичайно високої цінності» [9, с. 188]. Нагальним є звернення до моральних складових формування професійної гідності, яка переводить професійні вимоги

із площини таких, що накладаються ззовні (від мене вимагають) на внутрішньо усвідомлені, інтеріоризовані спонування та самозобов'язання (я вимагаю від себе) [10, с. 73].

Підсумовуючи сказане, необхідно наголосити, що запропоновані дефініції не є вичерпними, аксіоматичними, а гіпотетичними, готовими для прирощення знань, адже сутність предмета не дорівнює його значенню, яке завжди є умовним, імовірнісним і відкритим для семантичного поглиблення в ході пізнавально-евристичного процесу, принципом якого є інкорпорування [11, с. 55]. У класифікації основних розрядів термінів (прототерміни, передтерміни, терміноїди, псевдотерміни) запропоновані автором визначення можна віднести до категорії терміноїдів, тобто спеціальних слів, що називають суперечливі, неоднозначні поняття, які ще формуються, і що не мають до теперішнього часу чітких, меж та дефініцій [12, с. 30]. Докладний аналіз механізму формування феномена професіоналізму сучасних правоохоронців, вдосконалення існуючих та формування нових методик стимулювання професійного зросту працівників правоохоронних органів належить до перспективних напрямів досліджень.

Література

1. Лис А. Геннадій Москаль: «Кожен має професійно виконувати свою роботу. І це потрібно поважати» // Міліція України. — 2005. — № 5. — С. 2—3.
2. Головатий С., Зайцев Ю., Усенко І. Правнича термінологія і державотворчий процес // Українське право. — 1995. — № 1 (2). — С. 88—94.
3. Скакун О. Ф. Актуальні питання термінології законодавства // Методологічні проблеми правової науки: Матеріали міжнародної наукової конференції. 13—14 рудня 2002 р. / Упорядники М. І. Панов, Ю. М. Грошевий. — Х.: Право, 2003. — С. 102—105.
4. Гончаренко Л. О. Професіоналізація військової діяльності в сучасному суспільстві: (соціально-філософський аналіз) Автореферат. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03 / Харківський військовий університет. — Х., 1998. — 17 с.
5. Песімко О. Д., Сливка С. С., Штангрет М. Й. Сучасна особа юриста: Монографія — Львів: ЛІВС при УАВС, 1997. — 116 с.
6. Корольов О. П. Професіоналізм посадових осіб основа іміджу державної митної служби України // Митна справа. — 2003. — № 6. — С. 19—27.

7. Виконавча влада в Україні: Навч. носіб. / За заг. ред. Н. Р. Нижник. — К.: УАДУ, 2002. — 128 с.

8. *Серьогін С. М* Державний службовець у відносинах між владою і суспільством: Монографія. — Д.: ДРІДУ НАДУ при Президентові України, 2003. — 456 с.

9. *Соціально-гуманітарні фактори та умови формування майбутнього працівника ОВС як суб'єкта правоохоронної діяльності: Монографія / Авт. кол.: Савченко С. В., Литвинов О. М. та ін.; За ред. проф. Віденської Е. В. та доц. Литвинова О. М.* — Луганськ: РВВ ЛАВС, 2005. — 296 с.

10. *Василевська Т.* Етико-методологічні підходи до аналізу ефективності людського ресурсу державного управління в епоху глобального розвитку // Ефективність державного управління в контексті, глобалізації та євроінтеграції: Матеріали науково-практичної конференції / За ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. — К.: НАДУ, 2003. — Т. 1. — С. 72—74.

11. *Яремко Я.* Семантичний аспект природи терміна // Вісник: Проблеми української термінології. — Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2006. — № 559. — С. 53—56.

12. *Павлова О.* Мова науки та її лексичний склад // Вісник: Проблеми української термінології. — Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2006. — № 559. — С. 25—31.

С. І. Дячук, канд. юрид. наук,
суддя військового місцевого суду Київського гарнізону,
доцент кафедри цивільного і трудового права,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПРАВОЗНАВЦІВ

Правова система України за останні п'ятнадцять років зазнала суттєвих якісних змін у бік її вдосконалення та уніфікації (гармонізації) з міжнародними правовими стандартами. Вказані процеси супроводжуються постійною зміною, доповненням й уточненням законодавчих актів у різних галузях права. Дуже суперечливою є і судова практика, яка розвивається без належного спрямування.

Така ситуація суттєво впливає як на підготовку фахівців у галузі права, висуваючи до них якісно нові підвищені вимоги, так і на їхню практичну діяльність, яка все більше набуває комплекс-